

Г Л А С Н А Р О Д А.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 фор., на осам месеци 2 фор., на четир месеца 1 фор. аустр. вредн. — Дописи се пишу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се од ретка оваких слова 5 нов. и 30 новчића за жит сваки пут.

БРОЈ 16.

У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 22. АПРИЛА 1873.

ГОДИНА III.

Ћ У Р Ћ Е В Д А Н А К!

Имаде много прилика, у којима човек и народ радо доводи своје обичаје у тесни одношај са природом; али се та свеза не показује нигде тако јасно као у светковини Ћурђева дана. Може бити да је узрок томе у добу те светковине. Јер погледајмо: онда кад наступа тај празник, природа је већ изашла из првих дана свог подмлађеног живота; о Ћурђеву дну се виђа она већ у својој најераснијој одећи, било да погледамо шумске планине, било да бацимо поглед на богате равнице: свуд је живо, на све стране чују се милијуни гласова природе где се слави наступело пролеће, на свакој биљци, на свакој животињици види се, како је природа бујно потерала, како се дивно подмладила! Па зар светковина, која у те дане наступа, да не учини никаква дубља утицаја, зар да се не подмлади поред природе и њезин највеличанственији створ — човек? Зар он није у неку руку сам са себе читав један свет? Зар се и у њему не да опасити доба кад је све у санку? А зар се опет не види, како и у њему покуљају сијасет разних чувстава на један мах, кад му се живот чисто подмлади? —

Значај Ћурђева дана лежи дакле дубље, лежи у успоређивању човечијег живота са подмлађеном природом. Па како људска природа имаде више страна, тако су и чувства што их људи тајдан осећају, различита.

Погледајте оно девојче, како је рано уранило те као брзо јеленче одлетело скрчагом воде у руци гајећи у недрима најмилију жудњу, да је до године о Ћурђеву воде од мајке; или како је понела у руци „проса“ желећи до године, да је у мајке „просе“, или како је у недарца спустила границицу „граба“ не били је до године „грабили“ са мајчина двора! Ил погледајте оне девојчице како су зашле те купе селена и друга цвећа, не били се сутра зором у њему окупале; друге су опет зашле, те купе бисерна звонцад — мирисаве цветиће Ћурђица, да се окупе, да замирише недољивим миром! — Ал од свију девојака, са најдубљим осећајима чекају Ћурђевдан, невесте! Ено их у очи тога дана, где се са неком

зебњом, ал' опет са тајном насладом спремају за сутрању светковину са њиховим војном; млога је нева пала на колена, па је праштајући се сузним оком пред светом иконом од свог девовања задрхтала, ал' не од стра, већ од тешке милине, што ће:

„..... свате сватовати
Бап на Ћурђев дан.“

И свако момче је уранило, па се окупало у бистром потоку, а после окупило китом свежег Ћурђичевог цветка, и за појас задело мало селена да га пружи неви срца свога...

И гора је оживела; са првим јасним гласом умилног славуја, одјекнула је прва пушка разносећи по гори јеку:

„Ћурђев данак, ајдучки састанак.“

И млада момчадија се искупила, загрлила и заварила, да брани слободу потиштеног народа свог.

А по сели, око свети храмова искупио се народ у непрегледним гомилама; баца из пушака у знак подмлађене снаге, или је опколео седог гуслара, слушајући песме, што причају о старом, бољем српском животу. . . .

А како је ономе делу народа српског, који не сме да пушке баца; несме јавно, по старинском обичају своје богу да се помоли, нити сме да ужива у крпећој снази гусала?.. Он сме још да мисли, да сања, тек са погледом, у коме је живи огањ, да поздравља себи овај дан!... Но на страну таке суморне мисли!

Па ево и нас, драги читаоче; и ми ранимо да ти поздравимо Ћурђев дан; и ми ранимо, да ти пружи-мо киту селена и Ћурђица, да ти замирише одаја божанским мирисом, да те то потсети на стари, ал диван обичај онога народа, коме си и ти члан, и који већ давна чека, да му на умном пољу, на пољу књиге, засијне светлост, која ће га озарити, ум му просветити, ослободити га тешке таме, која га данас на много места дави, као што је некад сијнула прва зрака и донела слободу на громовити уселик:

„Ћурђев данак, братински састанак.“ —

А. В. Поповић.

ИСТОРИСКЕ СЛИКЕ.

I.

Намерни смо да угратко обележимо значај старе државе српске, да предочимо како је с почетка изгледао државни живот у нашег народа, да покажемо услед чега је поникао и како се развио тај живот до половине тринаестог столећа. Писати нам је малу слику. С тога не можемо пружити читав низ чињеница, које се догодише у овом одсеку наше историје и показати како се развило једно из друге. Али је не пишемо ни по предпостављеним теоријама, ни по необузданим маштама, него по испитиваним чињеницама, само што више излажемо готове ствари, него што одводимо у радионице, да покажемо како се справљају.

Кад би живот народа био сличан животу појединца, прелазећи са младости у старост, могли би упоредити досадањи живот нашег народа добу младости, бурне младости која је непрекидним заблудама преплетена. Но ми држимо, да су таква упоређења неоснована и ако су од многих уобичајена. Имају народи стари и млади по својем трајању, али живот њихов није устројен да мора пропасти као живот појединца. Појединац мора умрети а народ не мора. У њему умиру само особе из којих се он може непрекидно занављати, ако му не затре семе што год случајно. Јеврејски народ од најстаријих, траје и данас и може трајати до века.

Да одредимо дакле пре свега, шта је то народ?

Гдекоји мисле да је само језик белега народу, који говоре једним језиком сачињавају један народ. По томе кажу да Јевреји нису народ, јер не говоре посебним језиком, него људи, који се разликују од других само вером. Али шта је управо језик? Ништа друго него гласни израз онога, што мислимо и осећамо; а мисли и осећања развијају се заједно са животом људским; у народа је унутарња свеза узаједничком пореклу, заједничкој судбини, прошлости и образованости и то што их изнутра везује изјављује се и споља у звуцима једнаког језика. Језик није једина и главна црта народу, него су ту тако исто тако важне и једнаке мисли и тежње, обичаји, нарави и установе.

По томе кад говоримо о историји народа, не можемо говорити само о развиту његовог језика, него морамо говорити и о томе, какво му је материјално а какво политично стање; колико је напредовао на пољу умном и како стоји у наравима, на пољу моралном.

Говорећи о историји српског народа, нећемо овде питати, колико му је година, одада живи на свету. Сви смо с њиме спојени светом свезом народности, па ће нам увек мио бити, а овде ћемо се сетити само његових светлијих дана.

Први векови српски на балканском полуострву једва осташе у спомену потоњих нараштаја. Срби прово-

дише живот по брдима и големим шумама без државне заједнице, раздробљени по словенском обичају на племена и жупаније. Врховни владар добиваше важности само у оним крајевима, који беху његовој власти приступнији, та је власт морала бити врло неопредељена и показиваше моћ своју тек онда, кад је требало бранити крајеве од спољњег непријатеља. Тако исто живеше и хрватска племена, одељена у прва времена од српских рекама Цетињом и Врбасом.

У та времена славила се међу Словенима Моравска под својим Сватоплуком и цветала је у суседству бугарска држава. У обема земљама подиглоше словенски апостоли Њирило и Метод са својим насљедницима трећи олтар хришћанству. Из Цариграда грчки, из Рима латински а са Велехграда и Орида се словенски разносила наука назаређанинова, Цариград беше препреден, Рим властољубив а словенски свет млад, питом и невин; ко не би мислио да ће најмлађи брат под упливом благе вере надмашити предњаке своје? Најмлађи брат беше сувише нејак, па га старија браћа савладаше. Словенима још не беше дошао рок, да развију своју снагу и да подмладе човештво својим питомим погледом на свет.

Тек се сада приближују та времена и почиње се осећати, да има нешто што везује осамдесет милиона Словена. Нећемо нагађати, како би изгледали државоправни одношаји међу појединим словенским народима, али се у државним световима неда порицати заједница међу њима. Душе, које су патиле у прошлости и пате и данас, не могу одма изненадити свет спољашним сјајом и снагом, али ће га загрејати племенитошћу срца. Словени нису никад освајали свет оружјем, али ће га освојити срцем.

Но да се вратимо у наше крајеве. У почетку једанаестог столећа покорише Грци Бугаре, а том приликом освојеше и српске земље. Међу јужним Словенима осташе само хрватске земље самосталне. Брзо се подиже хрватска властела под својим краљевима, али се не може дуго држати јер пресече нити, које ју с народом везиваху; снџетски сабори забранише словенски језик у хрватској цркви а услед тога се властела и свештенство отуђиваху од народа тражећи све више наслона изван граница његових. Тим правцем већ на измаку једанаестог века, дођоше хрватске земље црвеним животом у наручја Риму, а државним у наручја угарској краљевини и од тог доба често беху принуђене, да служе угарској политици, која бар до данас увек беше у опреци са политиком јужних Словена.

Док се у хрватским земљама водила борба између словенског и латинског језика, српске земље подлеглоше сасвим византиској царевини. У приморју око Скадра беше срце српско. Али место српских краљева посадише се ту грчки префекти, по областима се наместише Грци на место жупана, поседоше градове, заузеле цркве, затомише друмове. ударише ве-

лике порезе, па и саме куће не оставише на миру. Све је било гажено и срамоћено.

Али свака сила за времена и баш под тим притиском озбиљније се спремао снага за одпором, док не букну у прву српску револуцију на балканском полуотоклу, која је положила основ српској држави. Приповедићемо мало више о том догађају који се почео 1040 године.

Цео устанак удешавао је Доброслав, стричевић краљу Владимиру, који имађаше жену Косару.¹⁾ Учио се у Дубровнику, камо се већином слегла беше емиграција и српска и бугарска испред навале Грчке, и тамо се и оженио са Недом, Бугаркињом и рођаком Косарином. Сада је већ могао бити човек око педесет година, јер имађаше већ пет великих синова, који с њиме заједно ратоваше у томе устанку. Овако пише најстарији браниста српски поп Дукљанин, да је Доброслав спремао народ на устанак. „Доброслав будући наметан и мудар, подчини се Грцима, и учини се да им је друг и помоћник, па стане с њима јакати по провинцијама и Грцима потајно саветовати, да са народом немилостиво и неправедно поступају, а тако је исто потајно народу говорио: што трпите толико зло од Грка? немате правде на суду, отимају вам имање, безчасте вам жене, срамоте вам ћери; никад вам моји оцеви, који вам пре мене краљеваше, тако што чинили нису. Ово је зло и наопако, што се сад ради. И поступајући тако по свим крајевима, стану људи на њега мотрити и веома га љубити а на Грке страшно мрзити. Пак се онда договоре међу собом те један дан једнодушно разашљу гласнике и писма и сви сложено да устану и у један дан све грчке великаше потуку, који се нађоше по целој Далмацији. На то се сви народи скупе и пошљу по Доброслава и синове му, да дођу и узму краљевство своји отаца; а он дошавши са својих пет синова, који су већ били одрасли и добри војници, и узме краљевину и почне се борити са Грцима.“ — (Наставиће се.)

ДЕЧИЈЕ БОЛЕСТИ.

8. Хладна грозница (зимница.)

У нашим мочариим пределима насрће ова болест и сувише на децу као и на одрасле, те је с тога баш, што је има свуда и свакад, често занемарујемо, држећи је за безопасну. Па ипак није тако. Зимница је гуја, која мучки напада на наше здравље, док га за дуже и краће време сасвим не разори. Небројене су болеси и мане, што заостају у телу иза дуготрајне грознице. Већ после 2 — 3 навале опасимо како

¹⁾ И у најновијој историји српској писаној у историји света од Стојана Бошковића стоји, да је Доброслав био синовац Владимиру. К. Николајевић у Летопису кн. 110. јасно је показао да му не беше синовац него стричевић; тако је исто јасно, да није могуће, да је Доброслав посмрче оца свога Драгомира, који је погинуо 1018 године.

се промене цвет у лицу; болесник најпре позелени а за мало буде му кожа тавна као земља. Ваља знати да цвет коже долази од крви: како мора крв да се уквари од грознице кад се боја тако промени?! Ако грозница дуже времена траје, надује се слезина од напрезања да прочисти укварену крв, и ми сви знамо, како изгледа тај такозвани далак, и како је досадан онима који га носе. У летње доба године, кад су грознице жешће, могу две — три навале да уморе најјачег човека, а све да тога и не буде, болесник нагло вене, почне да пролива и ако му брзо не буде помоћи, угине.

Још опаснија је ова несрећна болест за малену децу, за то, што чешће напада и у потаји, кадшто ноћу, а траје за мало, те неможемо гдешто ни да је сназимо; само то примећујемо да је дете посведневно за неколико часова у ватри. Ако добро мотримо, опазићемо да тој ватри предходи хладноћа, која и ако није тако јака, ипак промени боју дечијег лица. Нокти и усна за часак помодре, ушне шкљоке побледе и постају провидне, и то све траје за један часак, а за тим одмах отпочиње ватра. Одојчад могу добити ову болест и од дадиље ако ова у грозници доји своје чедо, и тада је довољно променити млеко, па да се дете спасе од извесне смрти. Јер грозница је све то опаснија, што је дете млађе. Деца на сиси пропадају од ње најдаље за три — четири недеље. За то се не треба ни надати да ће се мало дете без помоћи ослободити од грознице, као што то виђамо на одраслим људима, а особито, ако се грозница подхрањује хрђавим млеком.

Прво је дакле потреба, како опазимо грозницу на деци, да испитамо од куда је дошла, да би могли препречити даље нападаје, а ако то неможемо, да потражимо за дете лекарску помоћ. На срећу имамо од те болести поуздана лека те се дете може уз добру негу брзо опростити од беде. Тај лек је опште познати кинин, а ми га овде наводимо не зато, да га препоручујемо свакоме, како би га могао сам употребити, него да опомињемо родитеље наших српчади: да претеривање совим леком, којег сваки може себи по вољи да набави, штоди маленој деци више него кад га неби никако употребљавали. Има и сувише жалосних појава у нас, где су родитељи дајући својој деци кинина преко мере ослабили их до крајности а кад што још и горе учинили, а то све с тога, што су мислили да ће их грозница пустити све то пре, што ће више децу наљубкати с кинином. Још више греше они, који сваку вапштруштину дечију лече кинином, мислећи да је то зимница, а овамо лежи иза те ватре друга каква болест прикривена, која се обично превиди, те стога дете пропадне. Колико и колико деце угине зарад овога греха родитељског!

Одрасла деца већ могу дуже да одолу грозници, и често ће их пустити само ако их топло одевамо *

и сачувамо од хладне воде, и од тешких јела. Не пусти ли их, разумесе да морају пити лекове од грознице. Од кућевних лекова највише се употребљива пелен и кичица, али су обе ове биљке горке и деца их за то не радо узимају. Ако их приморамо, то ће испљувати горак лек а тиме се није ништ постигло. Најбоље је дакле маленој деци дати кинина услабој црној кави, почем ће у њојзи изгубити своју горчину, и ако каву добро засладимо то неће дете ни опазити да има лека у њојзи. За сво време док деца узимају лек треба их мршаво хранити, или одвећ славим смлаченим млеком, или топлим чорбом од говеђине. Одвећ маленој и ослабелој деци није проби- тачно давати никакве лекове од грознице, док се родитељи не увере, да је то одиста зимница, јер највећ штета за дечије здравље и опасност за њихов живот долази отуд, кад се кинин деци даје онда, кад не треба да се употреби. I.

У ВРЛИНИ ЈЕ НАШ СПАС!

II.

Они који набрајају наше мане веле да нисмо умерени. Пребацују нам да се не зауздавамо у својим страстима, да смо се одали уживањима, да трошимо арчимо, и расипамо, као да нам је смрт за вратом. Даље нас кору, да се често одајемо разблудноме животу, да говемо свом трбуху, да турамо све на страну па само корист преда се.

Ајде нек је тако. Али није доста сазнати све ове мане, него их ваља лечити преким леком. Лек је за мане од те врсте да се учимо умерености а то ће рећи, да мудро и паметно употребљујемо своју снагу, да је развијамо и напрежемо онолико, колико је нужно за свој опстанак, да се напакон умеримо у свакој страсти.

Нећемо да се натурамо за браниоце испосника, али то стоји да сваки човек који није трезвен и умерен у јелу и пићу, поткопава и руши своје драго здравље. Ко ужива у јелу па се сваки дан набаца да му је стомак као добош, ко пије и лоче, па се надућка као рчаљ, тај је пре живинче него човек. Неумерен човек је тежак, мрзи га и да мисли а камоли да ради, стари пре времена, страда од свакојаки болештина, гоји се преко мере, тело му је отудраздражливо те тоне у море често гадних страсти. Трезвен и умерен човек не живи да једе него једе да живи. Са своје умерености у јелу и пићу увек је при себи, весео и вољан је сваком честитом послу, нетиштега толике силне брига, немора да арчи свој иметак на лекове, него лепо ужива оно што је стекао и при- сербио срећом и памећу. Умереност је врлина ко њојзи служи тога она дарива читавим низом красних дарова а облапорност и халавост је порок из кога ничу на хиљаде зала.

Нема сумње да је са неумерености у јелу и пићу многи од нас пропао и да су наши Срби који живе по кршним и сиромашнијим пределима бољега здравља и дужега живота. У Лици и Крбави стоје наши људи као борови и растови и живена стотине лета; у Бачкој, Банату и Срему, где је земља и природа обилатија са својим даровима, овлађују геде, мекушци и богаљеви. У тим крајевима нас још по највише затире неумереност у пићу. Многи је туде попио и памет, заборавио је у неумереном пићу свој људски образ те се понизио до скота, начинио је у пићу триста чуда и покора, утукао је и црно испод но- ета те је допао просијачког штапа, увалио је себе још у веће зло, па је пропао, да неће дићи главе док је жив.

Саветујући да се прихватимо умерености у јелу и пићу нећемо овим да позивамо људе да се одаду вечитом посту и да беже од вина као ђаво од крста. Сваки човек треба да има толико памети да зна шта му прија и шта му шкоди здрављу. Кад човек учи како ће земљу радити, како ће стоку гајати, онда је сасвим умесно и да учи како ће чувати своје здравље. Има људи који мисле да им треба да уче шта ће и како ће јести и пити, они веле „Дај ти само евамо, па да виш знам ли ја и умем ли ја и без науке“. Та ти људи сматрају разговор о томе за бес- спослицу, јер мисле да је доста што знају да жваћу и да гутају. Паметни људи знали су још из давна- шних старина да утврде нека правила, по којима треба да живи сваки онај, који хоће да сачува своје здравље; они су знали како јело и пиће утиче на човека и на цео посао му.

Колико убија тело и душу неумереност у јелу и пићу, толико је исто руши и разблудан живот. При- рода је усадила у човека нагон да одржи своје коле- но рађајући себи своју децу. Неумереност у том при- родном уживању сатирала је већ многога и била је повод читавој поворци умних и телесних богаљева. Човек који неуме себи у томе да умери, убија своју снагу, слаби и губи вољу за рад, занемари, своје по- слове и навикава се на скупе беспослице а тиме шкоди не само своме угледу, него товари себи на врат гомилу неприлика и брига. Још ка томе ће че- сто да допадне и гадних и тешких болештина које га изеду и отрују, да не ваља ни себи ни другима, отупи и оглуни и остари пре но што је и стао на снагу.

Природа је повукла мудре границе и онај који би у том погледу хтео да буде дрвени светац те би се сасвим уздржавао од тог нагона, натоварио би себи на врат друге болести и огрешило би се против при- родног закона по ком су муж и жена позвани да ра- ђају потомство.

У колико је разблудна похотљивост по човека штетна у толико је по женскињу и стидна и извор читавих несрећа. Жена поштена образа, стидљива и

скромна ако се и не истурује, пред свакога, ипак је прилика скромној љубичици коју сваки тражи и воли, а жена без образа и стида побуђује у сваком честитом друштву презирање и подлегнуће кад тада јаду и срамоти.

Колико мане као што су неумереност у јелу и пићу, разблудна похотљивост убијају човека, толико му уз умереност снажи душу још и срчаност а крени и развија тело раденост или да речемо делатност.

Ми говоримо често о великом задатку, који има ово српско поколење да реши у име слободног и достојанственог живота своје браће. За решење тога узвишеног задатка треба не само згоде и времена, вештине и опреме, него треба и срчаности у сваког појединог у нас. Но и мимо то срчан човек брани и иначе своју самосталност, своју слободу, свој живот и иметак. Својим радом прибавља човек све оно што му треба за живот и ужива то умерено у миру. Најће ли пак на њ каква брига и невоља оно ако је срчан, одупреће се он свакој незгоди свом снагом своје душе и свога тела. Живот је данас борба, што је год слабо и мекушно савијасе и пада само што је снажно и срчано одолева у тој борби. Кукавицама и слабостицама је давно куцнуо часак, јер они су трска, коју сваки ветар повија те тамо те амо, или су суво грање које први олуј крши и ваља по земљи.

Као што је лењост и дангуба порок са које човек пропада, тако је вредноћа и раденост врлина са које човек напредује и успева. Са лењости остаје човек незналица и заборавља и баталии оно што је свикао и научио. Човек који лењује том је дуго време он ослушкује на сваку жељу својих чула, која изда на у дан све то више господаре њиме те га наводе да буде неумерен, прождрљив, похотљив, разметан, подао и презрен. А под утицајем ових гадних порока губи он из дана у дан своје лепо здравље, сати тире своје имање, убија своје име и добар глас, хрли своју у пропаст да сконча у јаду и невољи,

Ако је пак човек радан, ако уме корисно да употреби своје време то ће он засладити и зачинити живот свој са хиљаду наслада. Ако је сиромах то ће он вредним радом привредити онолико колико му треба да живи, ако је уз то умерен у трошењу и чувара и штедљив у својој привреди то нема сумње да ће се за кратко време подићи и обогатити. Радиност буди у човеку и остале врлине јер му множи снагу, подиже му здравље те му иде на руку да набави све и сва што му је потребно за миран и угодан живот, у свима данима његовог живота.

Говорећи о томе колико пороци руше а колико врлине подижу појединог човека помињасмо често јад и сиротињу. Ми то не помишљамо у том смислу као да би сиротиња или сиромаштво било нека срамота или мана и порок. Сиромаштво нит јемана нит је врлина, али свакако више штоди него што користи чо-

веку. Данас неће нико па ни сам калуђер да је сиромах, свако се то отима да има нешто, да вреди нешто. Не мора бити али бива врло често да је сиротиња, повод многоме пороку, бива да је она и понела услед каквог порока али свакако то стоји да сиромах човек, који нема ни толико колико изнака па у уста, не изабере увек прави пут да се искобеља из своје сиротиње, него удари у страну па помажући себи штоди и својим ближњима.

Као што сиромаштво тако исто и богатство није ни порок а није ни врлина, и суди се истом по начину по ком се човек служи својим богатством. Богатство је благословена ствар у руци честита човека који га употребљује на то, да потпомогне њиме и осталу оскуднију браћу своју, да потпоможе све што је честито и врло у људскоме друштву, све што доприноси да људи живе мирније и сретније; а богатство је проклето у руци каквога ниткова, када га исти употребљује на то да сиса на памук крв сиромашнијој браћи својој, када купује њиме поштење, руши стид обара невиност а распростире подлост, нитковлук и сваки други порок.

БЕЛЕШКЕ О СВАЧЕМУ.

34. Садите воћке. По званичном попису имала је Чешка год. 1856 десет милиона год. 1863 преко шеснаест милиона год. 1871 најмање двадесет милиона воћака. У Љутомирском округу било је по свима друмовима уз пут све самих воћака.

Год. 1846 родиле су те воћке 2 милиона бечких меца рода а сада роде 8 милиона и потоме вреде ти воћњаци 100 милиона фор. Строга зима год. 1870 и 1871 штодила је воћу, наводнења су учиниле велику штету али Чеси нису као Срби, они знају шта вреди садити воћке па ће их изнова посадити где год могу. Грдан добит од тога воћа надмаша куда и камо сав трошак околу сађења, неге и чувања тих воћњака. —

35. Да сачуваш уздице и хамове које гризе испарање амонијака из мокраће у шталама. Амонијак из мокраће нагризе често све што је кожно у шталама те постане крто. Дојако су се људи помагали тиме што су воштили узде и хамове машћу или салом али све те масти не помогаше сасвим али помажу ако се с том машћу помеша нешто мало глисерина, јер од таког мазање остаје кожа увек гипка.

36. Патке се врло нагоје ако се хране кромпиром и прекрупом. Кромпир ваља скувати и утрти па узети два дела а један део прекрупне то смешати и давати јутром и вечером паткама док се ненасите. Преко дан ваља патке пуштати на воду, у вече и ноћу треба да стоји вода пред њима.

37. Сачувати јаја није мала ствар у кући где се радо једе кајгана и где треба доста јаја у тесто. Кокоси не носе кад је наша воља и јаја се троше сваки дан. Један који је много лупао главу о

томе како би се јаја најбоље сачувати могла саветује да јаја намажемо машћу, да их поређамо на даску па да их временом преврћемо на другу страну и тако се јаја неће покварити.

38. Шунка. Наши стари су се дичили ако су се нове шунке састајале са старима у кући. Знали су да их сачувају да се нису уквариле; обично су их кад су добро надимљене стрпали у пећ па су залепили врата од пећи, али све то није могло да сачува шунци њезин красни мирис. На радост изелица изнашли су људи већ и томе лека. Шунка се надими као и пре па се сашије кеса од бега шира и дужа него што је шунка. Шунка се метне у кесу па се онда најзбира сувог и мирисног сена, сено се то исече да је са палца дугачко те се њиме напуни она празнива што је око шунке у кеси, кеса се тврдо свеже и обеси се на суво место тако се шунка неће сасушити нити ће изгубити свој мирис. —

39. Да-ли треба вуну пре продаје прати или не? Свима је фабрикантима, који с вуном раде, позната ствар да се вуна, која се на овци само опере, много боље бели од оне, која је са знојем стрижена и неопрана у трговину дошла. Зато фабриканти увек, особито ако ће вуну отвореним и финим бојама да бојадишу, желе увек вуну прве добротe да добију. За ове желе фабрикантове слабо сељаци маре, јер се боје, да ће им овце озобсти, ако их чешће купају. Ако потражимо у чему се разликује на овци прана вуна од неопране, одмахемо видети да се и једна и друга странка задовољити може, т. ј. и фабрикант (купац) и сељак (продавалац)

Разлика се у следећем састоји:

Код оне, са знојем заједно скинуте вуне, уније се и осуши зној у вуни, пре, но што вуна у руке фабриканта дође. А у вуни осушен зној тешко се испрати може. Тај осушен зној после дужег времена обојадише вуну на форму рђе те је такову вуну тешко и белити и бојадисати.

Сасвим је пак другчија она вуна, која је на овци самој опрана; овде је зној још скорашњи, пак се при купању оваца лакше и испрати даје. Не зато, што се зној осуши, — боље је, кад се вуна на овци опере, пре но што хоћемо да је продамо. Стрижи овце кад ти је год драго, ал' одма после стриже опери вину, а то зато одма, да се зној на њој не осуши. Она тиме неће бити на кантару лакша, но исто онако ће тешка бити, као кад би је на овци самој прао. Она је опрана свакојако у нешто лакша, ал' је и скупља од оне неопране, а осим тога ћеи је и пре продати моћи, јер многи трговци неће увек неопрану вуну ни да купе. И за здравље саме овце много је пробитачније, кад се вуна на овци опере. „Тежак.“

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

— У Новом Саду 22 апр. Време је било прошле недеље не само у нас него по целој Угарској кишовито. Ма да је ова киша

добродошла усевима ипак је време захладило тако да је на неки мести било и снега. Још се нечује да ли је где било већег мрза. Зна се да је био велики мраз у Аустрији и да је јако шкодио репици. Наша је репица већ прецветала па јој мраз не би много нахудио, у нас се бојати за винограде, за поникнути кукуруз и за раж ако је ухвати у влатању. Другим усевима неће много шкодити, њима је ова влага добро дошла па ће се чим се отопли још бујније развијати. Вода у Дунаву надолази.

Житна радња. На изванским пијацима узвршћује се воља за радњу.

У Енглеску стижу товари што су тако дуго заостанули на путу. На Пештанској пијаци утиче на радњу слаба понуда робе и кишно време. Шенице је мало доведено, млинови су живље куповали те је цела према прошлој недељи за 20 новч. скочила. Прометнуто је до 60.000 цен. а цене су: 86 fl. 7 ф. 70—85 н., 86 fl. 7 ф. 60—75 н., 85 fl. 7 ф. 35—60 н., 84 fl. 7 ф. 30—45 н., 82 fl. 7 ф. 15—30 н. 81 фун. 7 ф. 5—15 н. Узанс-шеница за на јесен 5 ф, 70 н. Ражи је мало нуђено, скочило је за 5 пов. Бележено је 80 fl. по 4 ф, 35—40 н., Јечам је живо тражен скочио је са 20 нов. пиварски је 3 ф. 30—50 н., за рану 3 ф. 5—30 н. по 72 фунте. Зоби је прометнуто до 25.000 меца по 1 ф. 70—80 н. Кукуруз је млако пролазио јер је много нуђен, банатски је 3 ф. 40—45 пештански 3 ф. 35—40 р.

Радња са свињама. У Штајибруку је мало лаке робе, тешке има али нема ко би је куповао. На дебренском вапшару било је много купаца и купили су све дотеране свиње неких 12—14000 комади скупом ценом и то годишњаке по 38—48 фр. двогодишњаке по 50—58 ф. Цене су у Штајибруку угарским и српским од 240—320 фун. по 30 $\frac{1}{2}$ —30 $\frac{1}{4}$ н. штаклама 30—30 $\frac{1}{8}$ н. експорту 30 новч. Од задњег извештаја преостало је на тргу 58.150 ком. Дотерано је из дољне Угарске 5820, из Србије 1860, из Ердеља 340 из Влашке 1500 ком., са села 40 к., север. желе: 250 к. свега 9810 а отерано је на разне стране 8160 остало је на тргу 59 000 ком. од којих 17.498 у акцијоним оборима.

ПОДЛИСТАК.

Ђурђев дан *)

Изпроси момак неву
— Ох вилински сан —
Сватове ће сватовати
Бан на Ђурђев-дан.

Света рука мученика,
Некуд прстом пружа,
А чује се кроз јаоке
Кршкање оружа.

У собици младе неве
Икона је стара,
Како Ђурђе, мучениче,
Аждају обара.

А аждаја још се вије
Пород пагла влети,
Са иконе светог места,
Светом крсту прети.

Црна ј' стара иконица
Црн је на њој Ђурђе,
А кроз авет још никако
Да пробије гвозђе.

Така слика и прилика
Србу много вреди...
У њу често млада нева,
Често момак гледи.

Така слика мученика
Србу много вреди...
У њу често млада нева,
Често момак гледи.

Свето чело мученика
Свете мисли красе,
Ко да вели: благо оном
Ко патнике спасе!

* Из књиге „Све дојакошње песме“ Змај Јована Јовановића I. оригиналне. У Новом Саду у народној штампарији, стоји 80 новч.

Така слика угодника
Србу много вреди,
У њу дуго млада нева,
Дуго момак гледи...

* * *
Освануо Ђурђев-данак
Као да се снива,
Стоје свати као соко
До сокола сива.

Њи ми гледа јарко сунце
И висина плава,
Окићени, оружани —
Србадија права.

Примиче се момак неви
— Аој, боже благи!
Она десну руку диже:
„Стани мало, драги!“

Не могу ти љуба бити, —
Аждаја је жива,
А све, чујем ко да неко
Робове окива.“

Осмену се младожена;
„Добро моје веље,
Нису оно твоји свати,
Рано ј' за весеље.“

„Ме могу ти војно бити, —
Аждаја је жива —
Док је крви нек српска
Суза не пролива!“

„Вереник ти весо иде
Да ти бере цвеће,
Без најлепшег, без слободе
Вратити се не ће!“

Ми идемо на пољану
Де се плету венци,
На које ће почети
Сви српски младенци.“

Расташе се вереници
— Бритка сабља звечи —
Оста нева пред иконом
Богу се молећи:

А да буду ко њен војно
Таки Срби сви!
А ја велим нек је така
Свака српска ћи!

Јов. Јовановић.

КАО ШТО ЧЕСТО БИВА.

ПРИПОВЕТКА ИЗ СРПСКОГ ЖИВОТА.

од С. В. Поповића.

(Настављено.)

IX.

У варошици Х. има један крив сокак тамо негде за божији леђи а у том сокаку омалена кућа, шиндром покривена са великим, гвозденим, ишараним решеткама на прозору. То је кућа некога грка који седи на пијаци а кућу је ову дао под кирију. У њојзи станују двоје кирајџија, једно је мајстор Јаша Чуцић „граждански кројач“ а друго је снаш Пела удовица блажено-почившег Гаје Кузмића чувеног папуције. У мајстор Јаше је две собе па је ону мању по наговору своје домаћице Јуле дао под месечну кирију — Јелци Дабићевој и њезиној ћерци. Огрешили би се о истину кад не би признали, да обе мајсторице снаш Јула и снаш Пела нису баш у великој љубави. Снаш Јула је жена благе нарави и добра гадарица али ипак не може а да се по кадеад не здрпи са снаш Пелом ако ни чега другог ради, оно око реда којим ће сушити кошуље на заједничком тавану. Снаш Пела је мало жустра, по ваздан седи на пијаци продавајући папуче и том приликом хоће често понека цандрљива муштерија или зловна тагмачица да је наљуते, па ту љутину донесе она у после и у вече

дома и често треба најмањег повода па да се здрпи са снаш Јулом. Снаш Јула се онајвећма љути што је Пела по пијаци оговара да се она не слаже са мајстор Јашом и да често бива међу њима тако рећи свашта; њојзи је већ догужало што је Пела као нека контрола њезиног домаћег живота и често је копка црв, да није како њезин Јаша бацио око на млађу дречну удовицу Пелу. При тој помисли често је подиђу мрави — ђаво не спава.

Било је то некако црна јесен год. 187* када се Јелка Дабићева у тишини доселила у Х. Нико је није познавао, нико није знао ни које, ни одкуда је. Варошица Х. није била таке велике да се није могло приметити ако се ко у њу досели собито ако је нови дошљак као у овом случају — млада лепа женскиња, за коју се у први мах не зна, да ли је девојка, да ли удовица да ли пуштеница? Јелка је нашла уточишта у Јуле Чуцићеве. Бирташ код кога је Јелка при свом доласку одсела упутио је на мајсторицу Јулу, јер је знао да она има собу за издавање под кирију. Јелка се била решила да својом привредом оснује себи и ћерци јој нов живот. Први месец два дана живела је од оно мало новаца што јој је остало од продатог накита. Ћерка јој се била од болести већ опоравила и непрође ни трећи месец дана а Јелка је добила неколике куће у којима је учавала децу свирци и женским радовима. Том приликом познала се и са „машамодом“ у Х. па је учасовима у којима би ваљало да се одмара, израђивала њезине наруџбине.

Првих дана почели су неки безпосличари да рабирају о Јелкиној прошлости, снаш Пела је већ почела да распростире неке тавне гласове, али када се видило да је Јелка примљена у „најотменијим кућама“ губили су се ти гласови лагано у жагору.

Са рада, који је таман толико доносио да Јелка може да подмири своје најпрече потребе, била је Јелка задовољна, највећа јој је утеха била што је зрак у Х. пријао ћерци те јој је дете из дана у дан све боље успевало. У то име није јој ни највеће напрезање било тешко, она није ни осећала да је подузела већи задатак него што је могла да га поднесе онако слаба и изнурена као што је била. —

Од неко доба као да је осећала да јој давање лекција и ручни радови све теже иду од руке. Често би осећала као да јој се неки камен свалио на груди. У својој брижној ревности око среће и будућности свог јединчета заборавила је Јелка на себе — њојзи је била једина цел пред очима само да привреди толико, да може своје дете васпитати изобразити за живот.

Било је то једног зимњег дана баш некако друге године од када је Јелка била у Х. Јелка се осећала врло слаба, али је ходила за својим обичним послом јер су божићни празници на путу а њојзи је ваљало толико да присерби, да може лепо провести благе

дане и учинити и Ђерци својој неку малу радост. Снаш Јула је већ од неколико дана приметила да је Јелка све то слабија и кад би је опоменула да се сувише не упиње, Јелка би се изговарала да јој је сасвим добро. Неколико дана пред светац долазила би они с вечера касније у мрак дома. Маша мода која је после подне радила имала је многих и хитних наруџбина — па је Јелка морала до мрелог мрака да ради у њезином дућану.

Једнога вечера — било је то једно од оних вечера где човек не тера ни бесно спето изкуће на ту хладну лапавицу — журила је Јелка са пијале своје удаљеноме стану. Изшла је била из главне улице и корачала је хитним кораком кроз неки слабо осветљени сокачић, кад јој се учини да неко иде за њоме. Осећала је по бату да је то неки човек, журила је даље да се што пре дочепа своје улице. Баш кад хтеде да савије за рогаљ, истаче се странац пред њу и она запази пред тинајућим фенером неког остаријег господски одевеног човека.

— Куда, куда тако журно голубуце моја — та не беште, где јако, нисам ја тако страшаи. —

Јелка се скаменила при звуку тих речи. Она је тај глас некада чула, то остарело срце некад познавала. Непознати употреби ту прилику да је ухвати за руку.

— Тако лепа и млада госпа на тако сама у овој мрачној улици. А голубице моја шта ће то рећи? — При тим речима пригну се старкеља баш да пољуби усплахрену Јелку. Јелка га гурну од себе. — Натраг безобразниче. У помоћ људи! — и поче да бежи.

Нећеш ми утећи тицо моја — викнуо је стари нитков, па полети за Јелком. Улица је била празна, нигде живе душе. Јелка је дотрчала пред своју кућу и већ је тутала кључ у браву кад је њезин гонитељ стиште у наруча.

— Натраг господине Зуеввићу! Натраг бога ради!

— А, зар си ме познала голубице моја давно ја вас меркам, старо познанство! Сад вас непуштам — Знамо се већ!

При тим речима стиште несретну жену у своје наруче. Јелка дрегну и елону као мртва.

На ту вику отворише се врата. Снаш Јула је изишла са свећом у руци, да види ко је и шта је. Господин Зуеввић јој рече да је стари познаник госпође Дабићке, којој је путем позлило па је ево донео до куће, него нек брже отвори њезину собу да је метну у постељу.

После једног сахата изиђе Зуеввић из Јелкиног стана где је узалуд чекао да Јелка дође к себи. Она је лежала у бунилу, спопала је нека грозничава ватруштина. Зуеввић је мрмљајући препоручи снаш Јули да

зове сутра лекара, да двори болесницу — он ће платити све трошкове.

Кад га је снаш Јула испратила са свећом до капије помолила је снаш Пела своје јетед лице кроз прозорчић и кад је спазила Зуеввића где излази из Јелкине собе рече заједљиво: „Где, где, господин саветник Зуеввић. Знамо се већ. Сад смо бар на чисто!“

(Наставиће се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Моја Костић инцидир вароши Н. Сада умро је ономадне после кратког боловања у које је пао са рвности у свом звању. Покојник је био честит Србин и ваљан стручњак а навршио је тек 35. година. Вечна му памет!

Стојан Живковић адвокат у Београду и један од вођа тамошње слободоумне странке а шурак Др. Свет. Милетића умро је 19 маја после дугог боловања. У покојнику губи Србија честитог сина који је љубио своју отаџбину и радио око њезине среће и напредовања. Светао му спомен међу браћом!

Новосадски трговци који продају што је потребно за свакидањи ужитак, тако зване материјалисте или шпецерајци договорили су се, да сваке недеље по подне благог дана и одмора ради, држе своје дућане затворене. То је врло паметно и то бива свуда па и муштерије знајући да је недељом по подне свуда затворено журе се да наваре још пре подне.

Архимандрит Пелагић дао је јавним путем оставку на своје звање и иступио је из калуђерског чина а ради чега је то учинио разложиће нарочитом књигом.

Барон Мајтењи краљев. комесар спрема се да ови дана одлази из Н. Сада, новине које могу знати његове намере пишу, да ће престати комесарство.

Пештанске новине се страшно љуте, што изасланства земалског сабора приликом венчања цареве кћери нису у Бечу онако примили, као што се приетоји и што су сви Мађари били том приликом као у запећку.

Бар. Гавра Родић постао је фелдцајгмајстором, сви су а ванзовали само невидимо г. Скудијера у тим листама. Веле да му је јако шкодило, што је толико на Србе напао.

Српски министар Ристић вратио се Беча у Београд и говори се да је на том путу кога је чинио здравља ради (?) успео у питању србских железница и другим важним дипломатским пословима. Бечке новине писале су много о његовој мисији.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

КЊИГА РЕНАНОВА

ЖИВОТ ИСУСОВ

увелико се штампа и биће после ускреса готова, када ће се и свима уписницима припослати.

Извештавајући п. н. уписнике молимо све пријатеље народне књиге, да у своје кругу што већи број уписника скупе и нама припошљу. Књига стоји за оне који се напред упишу на обичној артији ф. 1, а на велинској 1 ф. 30 н. дућанска цена биће знаменито повишена.

Књига ће се слати слагом у наточ (per Nahnahme) а на 10 примерака дајемо 1 на дар.

У Панчеву, на лазареву суботу 1873.

Јовановић и Павловић.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Стеван В. Поповић.

Српска народна задружна штампарија у Новоме Саду 1873.